Број 219 У Новом Саду, у недељу 7 октобра 1907. Година XLII.

„Застава“ излази сваки дан двапута, а недељом свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 70 пот. а на три месеца 8 круна.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте ових ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Т. Чанића Администрација „Заставе“ налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ (Јутарњи лист) ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

Политичке новости.

Из Будимпеште нам пишу: Овдашњи политичари рачунају, да ће ускоро бити великих промена. Кошут је изјавио, да се мора створити 1910 године угарска самостална банка. Он ће од тог направити кабинетско питање. То значи неће ићи заједно са оним министрима, који то неће. А има министара који то неће. И тако ће или он изаћи из министарства или они.

Кошутовци се надају, да ће они други испасти из министарства, јер Кошутова странка има велику већину.

* * *

До сад је иступио из Кошутове странке због поравнања с Аустријом посланик Георгије Нађ. Кошут је умирио донекле своју странку, али ће ипак иступити из ње 15 до 20 посланика.

* * *

Познато је, шта се све догодило због тога, што мађарска коалиција није бирала у одбор и Врбанића. Све је бирала, које су желили чланови хрватско-српске коалиције, само није бирала Врбанића. Због тог су сви други захвалили. Сад мађарска коалиција изјављује да је случајно изостао Врбанић и да ће и њега бирати. Мађарска коалиција је сама понудила хрватско српској коалицији извесна места, па није после имала права да ради друкчије. Сад ће се та ствар изравнати.

Но кад су сви изабрани чланови хрватско-српске коалиције захвалили на местима, није то учинио др. Душан Поповић, који је изабран за перовођу. И кад су сви други чланови захвалили, а он није, тада су му довикнули у сабору некоји мађарски посланици, да он зато само неће да захвали, што има плату као перовођа а одборници немају.

Др. Душан Поповић је захвалио сад на перовођству. У свом писмену вели, да захваљује зато, што су му оно довикнули неки посланици, као да он из користољубља неће да се захвали.

Некоји посланици хрватско-српске коалиције замерају другу Душану Поповићу што је онако образложио своју захвалу. Он је, веле, требао захвалити из истог узрока као и сви други, т. ј. што није биран Врбанић.

Сад кад је др. Душан Поповић изјавио, да хоће да докаже, како он није користољубив, мора остати при томе и неће се више примати перовођства.

* * *

Др. Фрања Поточњак захвалио је на свом посланичком мандату. А и гроф Рудолф Норман Еренфелс, неће више да буде делегат на угарском сабору. Он хоће да уђе у горњи дом.

* * *

У Босни су наш језик до сад звали: „земаљски језик“. Сад јављају из Сарајева, да је влада наредила, да се „земаљски језик“ назове од сад српско-хрватски језик.

Забрањен проглас.

Ових дана био је отштампан у бањалучкој „Отаџбини“ проглас на народ, а босанска га је цензура забранила. Полиција је одмах извршила преметачину у уредништву и штампарији; а како послужитељ није хтео ништа да каже, то га је полиција за то ћутање казнила са 30 круна. Босанске власти траже сваког дана нове жртве. Кочић, главни уредник поменутог листа, и други уредник Кондић затворени су, а сад су се окомили на уредништво „Отаџбине“ и хоће пошто по то да тај лист униште. — Забрањени проглас, о коме је реч, овако гласи:

„Српски народе! Уцвијена отаџбина зове нас у свету борбу. Вапај огољелог и оробљеног народа нашег, дрхтаји окованог горостаса — роба печале срце и душу нашу и вјечиту нам довикују опомену: „не клоните, робље вас моли“.

Крајина наша сломљена и љута дала нам је у аманет „Отаџбину“ и ми прихватисмо штит наш.

Али окорели душман наш: римске душе, угњетачи на слободама народним бестидни наметници — склепташе се као гавранови над овијем бијелим штитом нашим, кљујући га са свих страна.

Па док данас пјесник наш, штитоноша наш, умник наш, свијетли челик наш, народом изабрани представник Петар Кочић свијетла чела, робује међу грозним стијенама бањалучке тамнице, док мајке Крајишкиње опет горку суву роне, док старци Крајишници у љутом гњеву, огледају мишицу своју да ли је јоште неклонула — дотле су угњетачи наши удвостручили огавну навалу на „Отаџбину“ нашу, на штит наш.

Глобљењем и плијењењем, пакошћу и душманском насртљивошћу доведена је „Отаџбина“ на раскршће борбе, на којем се пита: бити или не бити. Благајна „Отаџбине“, коју међусобно искупише неколицина овдашњих правих родољуба — исцрпљена је, а прогонства су утростручена са девизом: још само један или два броја.

Душманин наш кликће и нада се новом гробу. Али неће дати света мисао Србинова — неће дати. Неће дати вапај и дрхтаји народа нашег, неће дати поное наш, неће дати вјечна опомена и аманет наш: не клоните, робље вас моли.

Српски народе! Позивљемо те, да нам пружиш руку, братску руку помоћницу у светој нашој борби — да одржиш „Отаџбину“ нашу. Позивљу те синови и браћа твоја, народе српски, да новчаним приловима и претплатом обезбиједиш опстанак „Отаџбини“, штиту на Крајини, па да душману нашем довикнемо: Тврд је ораћка чудновата, не сломи га, ал поломи зубе“.

Краљево здравље

Као узрок краљевој болести наводи се промена у времену, која је с јесени настала. Веле да је сад у краљевој болести настала мена, јер нема више грозница. Али је опасност ипак врло велика, јер се краљ осећа слаб. Јуче на ноћ веле да ока није свео. Прексиноћ су три лечника држали конвилијум читаве три четврти сата. Из тог закључују, да мора бити опасности.

Српска вербална нота.

У министарству спољних послова израђен је одговор српске владе на последњу ноту Аустрије и Русије о реформама у Македонији. Министар спољних послова Никола Пашић предаће српску вербалну ноту ових дана посланицима Русије и Аустро-Угарске у Београду.

30 000 динара прилога Београдске Задруге.

Поводом прославе 25-годишњег постанка и рада „Београдске Задруге“ извршене на свечан начин 30. пр. м. у новом дому задруге, — Београдска Задруга дала је 30.000 дин. прилога на разне циљеве и то: 10.000 динара фонду за споменик врховном вожду Карађорђу; 1000 дин. привредном одељењу београдске трговачке омладине; 1000 динара пољопривредном друштву за награде намењене пољопривредним циљевима; 1000 динара савезу српских земљорадничких задруга у име награде пољопривредницима; 2000 динара за II. књигу Ивана Иванића, „Македонија и Македовци“ јубиларно издање Београдске Задруге; 1000 дин. друштву за школску хигијену и народно просвећивање за подизање народног просветног дома у Београду; 1000 дин. општини београдској за подизање дома за општинску сиротињу; 500 динара београдској трговачкој омладини прилога; 500 динара фонду сиротних универзитетских студената у Београду; 500 динара српском новинарском удружењу у Београду; 2760 дин. чиновништву задругином (ванредна двострука полумесечна плата); 800 дин. послужитељима задругиним; 7500 дин. за штампање „Споменице“ задругине и за разне потребе за прославу.

Опадање Немаца у варошима.

Недавно је у Штутгарту Моберт држао предавање о умножавању света у Немачкој. Том приликом изнео је врло занимљиве податке о опадању бракова и рођавања по варошима. — Узео је на око године од 1876. до 1901., дакле пуних 25 година. Пре 25 година на сваких 1000 бракова у Берлину долазио је годишњи прираштај од 307, а данас се тај број смањио на 252, код рођавања имамо 220—172; у Франкфурту: 251—230 и 219—208; у Вратиславу: 306—268 и 272—209; у Дрездену (Дражђанима): 278—234 и 213—211; у Минхену 291—247 и 237—225; у Хамбургу 304—273 и 265—184. Чињеница опадања постоји дакле неоспорно. Из гледа, да то носи са собом наше модерно доба. Француска, која може бити има најпросвећеније становништво, већ одавна пати од тог слабог прираштаја. То се види и отуд, што се и код Немаца одмах јавља ова чињеница по варошима где ја свет просвећенији.

Како умиру злочинци у Русији.

Од како су настали унутрашњи немири у Русији, имају козаци пуне шаке посла. Дан на дан одвлаче силан свет у тамницу. Код већих злочинаца, над којима се изриче смртна пресуда, од затварања до пресуде траје обично по један дан и ноћ. Затим се злочинци у сумрак изведу на отворено поље, повежу се, натакне им се врећа на главу, неко откомандује, плотун се оспе, лешине покупе и тамо даље у већ готову јаму покопају све заједно. Тако то иде с дана на дан. Једнима се кожа јежи, кад чује о том, други се навикне. Државне власти мисле да служе идеји, као што је то држала и инквизиција.

Железничарски конгрес у Цариграду.

У Цариграду састаје се 10. октобра конференција железничара, заступљена од Србије, Аустро-Угарске, Немачке, Бугарске и делегата турских источних железница. Бугарска је за своје делегате наименовала Т. Корока и Станкова, експерте железничке. Из Србије одређен је и у прошлу суботу отпутовао Јелачић и Павловић.

Навештај штрајка у Енглеској.

Како између енглеских железничара и железничке управе није могло доћи до споразума, сав је изглед, да ће доћи до штрајка. Радници га већ и навешћују, само чекају још неко време, док се у свему не споразумеју. О узроцима овог сукоба већ је било речи у „Застави“.

Борба с крокодилом.

Новине са острва Целебеса (на југу од Азије) јављају о овом догађају: Река Теко је пуна крокодила, због чега је је један део од те реке заграђен дрветом и бамбусовом трском, како би се становништво могло купати. Једно вече бејаше се једно од тих прождрљивих чудовишта, један кајман сувим увукао у купатило и ту се сакрио на дно, кад је спазио да се приближава један Бугинез. Чим је овај ушао у воду, нападе га и одвуче га у дубину. Али снажни Бугинез је ударио тако жестоко кајмана, да га је овај морао пустити. Урођеник је по том журно запливо к обали, али још није био ни стигао до ње, а кајман га опет дочепа за ногу и поново одвуче у воду. — Тај ужасни призор поновио се неколико пута. Холандски чиновници, који су чули запомагање тог несрећника, дојурили су, али нису могли пуцати, јер су се бојали да не убију место кајмана Бугинеза. — Борба је вођена још неко време, докле заморени урођеник, коме је из више рана ју-

рила крв, није савладан и одвучен у дубину. Борба је трајала дуже од једног сата. По том је животиња ухваћена и убијена. У њезином желудцу нашли су између осталога и гривну, својину једне урођеничке жене, које пре неколико дана нестало.

Не руши се кућа због стеница.

Смирени и богобојажљиви архимандрит Видицки спрема пртљаг, да путује у Будимпешту. Он је претеча калуђерске депутације. Мора да удеси све што треба, а депутација да дође на готово.

И док он спрема пртљаг, уз њега стоји фрушкогорски калуђер. Донео му је од свог архимандрита писмо и поруку.

Фрушкогорац калуђер не престано чаврта: — као што је Бог во времја онда напустио потоп на наше праоце, тако је сад на нас напустио радикале. И шта ће бити ако се потврди манастирска уредба, што ју је донео наш несретни сабор? Зар да нам мере плату на драмове а манастирску земљу да издају под закуп? Онда се немамо откуд испомагати. Па шта ће бити од нас и управо касти од деце наше? И шта ће бити од оних сиротица које су век свој провеле с нами? Оне гледају само у Бога и у нас. Или право касти прво у нас.

— Не лупај, као оно путо о лотру, вели му архимандрит. Сад ћемо видиш говорити министру о калуђерским женама, о деци и њиховом издржавању.

— Али су те жене и та деца ту, вели фрушкогорац. Бог их је дао. И оном црву у земљи одредио је Свевишњи издржавање. Ви сте сад последња нада наша. Као што је наш праотац Ноје исчекивао голубицу да му се врати са маслиновом гранчицом у кљуну, тако сад чекамо ми вас, да нам се вратите са благом вешћу, да ће бити поништени саборски закључци и автономија.

— Добро, добро! рече чисто сурово смирени архимандрит. Мало за тим седе на каруца и одвезо се.

А фрушкогорац гледаше за њим и даваше му благослов...

* * *

У Будим-Пешти је Чика Стева водио смиреног архимандрита Видицког, код једног високог чиновника, који стоји близу министру. Он треба да припреви министра на калуђерску депутацију.

Кад је чиновник све саслушао, он се само чешка — То ће тешко ићи.

— Ама овако не може остати! вели смирени архимандрит.

— У нашој автономији је данас анархија! потврђује још смиренији чика Стева.

— Радикали кажу, вели му чиновник, да је управ противна страна изазвала анархију. Ви сте запалили кућу, па сад вичете ватра.

— Не верујте то! муца архимандрит.

А чика Стева настави: — Ма ко био крив, тек анархија у автономији постоји. И сигурно је да ће остати. И ту нема друге, но да се расчисти једаред с автономијом.

Чиновник гледа обојицу, па рече: — Тешко је радити за ту ствар. А није канда ни потребно. Може се то ваљда и друкче.

— Како друкче кад је толико зло — питају оба смирена господина.

— Ето како друкче! Видите пре неку годину купио сам кућу, Кад сам се уселио, а ја нађем с допуштењем на толико стеница, да нисам могао живети. Нисам већ знао шта да радим. У један мах ми би, да је продам са штетом, да је порушим. Па опет. Ко је још рушио кућу због стеница?! Стенице се могу утаманити, па је све лепо и красно.

Чика Стева се препоручио и већ је био код врата. Смирени отац Видицки се тек тада сетио, да се ни автономија не мора порушити. Има и друга начина. Може се и она очистити од стеница.

Време.

Према телеграфском извештају од 6. октобра може се очекивати топло и суво време.

ЛИСТАК.

Модерно робље

Роман
из живота босанских Срба.
Написао
Бошко Петровић.

(Наставак.) (8)

Кроз те оптужбе и кроз омладински меморандум, ту тужаљку народну проговорио је и проплакао, очајно викнуо српски народ пред читавом образованом Европом; ту је излио као мало дјете искрено сав свој јад, бол, увреде и насиља странаца у својој рођеној домовини. Послије кроз двадесетпетогодишњег угњетавања аустријске управе викнула је српска омладина у свијет: ја још паштам прадједовске грјехе косовске, ја сам још роб послије толиког пролијевања крви за тебе Европо! Ту је говорио све учињене му неправде понижени сељак, кога презире и гони онај, кога он храни; ту је изнио све неправде Србин занатлија, који пати од нечасне утакмице странца; па и Србин посједник је показао прстом на туђ новац, који се амо увлачи и на јефтин начин, за малу цијену откупљује од управе шуме, горе, брда, ливаде, пашњаке, српске домове и отима српска села и вароши; ту је процвилила и српска омладина, Србин ђак, оптужујући странца званичника износећи му сва ниска средства којима се служи против екзистенције Србина, сина ове земље. Све је процвилило под притиском странца угњетача, и оне дивне горе са снјежним врховима и оне шуме са поносним оморикама и јеликама, и оне ливаде, са зеленом травом, коју је Србин столећима крвљу натапао само да очува своју отаџбину; све је у овој угњетеној земљи јекнуло тугом, болом под ударом страначким и све се слило у један очајан крик у силан протест човјека против тиранина, од њих човечанских права, Србина против угњетача....

То је ето била кривица и Боривоја Хаџи-Костића, због које је сада требао паштати.

У једном моменту све ово нреле ти Боривоју у сјећању испред његових очију..... Брзо се прибере и врати се свом пријатељу.

3.

Био је Аранђелов дан На крсним славама при честиткама се свуда говорило о одбијању молбенице Боривоја Хаџи-Костића, а српски свијет је ово одбијање разумио, тумачећи га тако, да земаљ ка влада почиње да гони ону српску омладину, која је у меморандуму устала у одбрану народних права

Боривој Хаџи-Костић је био свега на два мјеста да честита крсну славу, и ако од свога дјетинства, прво с оцем, за тим као средњошколски ђак, а послије као великошколац, никада није пропустио да свима својим пријатељима и познаницима честита. Данас је свега честитао једној родбинској кући, и Јови Митровићу, једном од народних првака и вођа у последњим догађајима. Ту су оба ова два млада пријатеља били позвани на сијело, гдје ће се слећи све што је боље српско у Сарајеву и што српски осјећаја За сијело је још било рано и ова два пријатеља се кренуше у шетњу док не приспије вријеме за сијело, да уједно кажу све оно један другоме, што им је на срцу.

Само што су изишли из дворишта сретну се с једним од народних вођа и бораца у последњој борби за цркву, школу и народна права

(Наставиће се).

Брзојави „Застави“.

Стигли 6 октобра

Болест краљева.

Будимпешта. Са здрављем краљевим пошло је на боље

Сел у Бечу.

Будимпешта. Коломан Сел стигао је јуче у вече у Беч

Угарски сабор.

Будимпешта. Због расправе поравнања прорачун за иду ћу годину пратресаће се у сабору тек месеца јануара Новембра ће искати власт од сабора привремени прорачун за више месеца.

Главни уредник: Јаша Томић.
Одговорни уредник: Константин Брадваровић.

Трговина.

БУДИМПЕШТА, 19. октоббра 1907. год. (Брзојавни извештај).

Готова роба.

Раж прво квалитет 21 кр — п. до 21 кр. 35 п.
Раж средње квалитет 20 кр. 80 п до 20 кр 95 п.
Јечам за храну 15 кр 50 пов. до 15 кр 90 пов.
Јечам за кување пива — кр — п до — кр. — п.
Зоб прво квалитет 16 кр. 40 п. до 16 кр. 60 п.
Зоб средње квалитет 16 кр — п до 16 кр 30 п.

Термини.

Жито за октобар 23 кр. 56 п до 23 кр. 58 п.
Жито за април 1908. 24 кр. 90 п до 24 кр. 92 п.
Раж за окт 1907. 21 кр. 50 п. до 21 кр. 52 п.
Кукуруз за мај 1908. 14 кр. 14 пот. до 14 кр. 16 п.

Све од 100 кила.

НОВО!

Марка „Haloch“ изврстан **Берберски Баден сапун.** Гарантовано: благ, пријатан пену читава 3 – 4 часа не суши, код прве пробе уверење. I 1122 7—25

ПРВА ВЕЛ. БЕЧКЕРЕЧКА ТВОРНИЦА САПУНА оделење VI. Вел. Бечкерек, разашиље мустре по К. 5 30 п. 5 klg поштом franco.

Продаја КУЋЕ.

Продајем из слободне руке моју

двоспратну кућу

налазећу се у **Ср. Карловцима,**

Интер санти нека се изволе обратити на администрацију „Заставе“ 1347 2 3

У МОЈОЈ ЦИПЕЛАРСКОЈ РАДЊИ
треба ми
помоћник и шегрт,

који могу одма ступити.

I. 1269 1—1 **Сава Костић,**
ципелар у Шиду.

ОДЕЛА
ФИНОГ И МОДЕРНОГ
за мушке и женске
добија се јефтино
код ПАНТЕ СПАИЋА Нови Сад,
I. 493 Дунавска улица бр. 36.

КРОМПИРА
црвена, такозвана роза, рани, бела и жута, нуди вагонима најефтиније
АЛЕКСАНДАР А. МУДРОК
I. 1257 9—30 Митровица (Срем).

СТАН
за издавање

на спрату са 4 собе и свима споредним просторијама у футошкој улици број 7.

Ближа извешћа даје канцеларија

Алекс. Адамовића.
I. 1358 1—1

✝

Јављам свима родовима, пријатељима и познаницима, да ми се јелини и рођени старији брат

БОГОЉУБ ИЛИЈЕВИЋ,

човек у 55. години живота а у најбољој снази и здрављу, у недељу 30. септембра (13. октобра) с вечера кад је ишао из Мале Маргите на одају госп. Теодоровића Самошана (где је њин настојатељ имања им био) несретним случајем са маргитичке ћуприје пропао у воду са висине од 4—5 хвати — удавио, а са непажње и нехата маргитичке општине, што је ћуприја сва у најгорем стању изрешетана, испровољивана и без да се оправила, док није стало човечијег живота.

Тело милог нам покојника после званичне судске обдукције сахрањено је у вторник 3. (15.) о. м. на маргитичко гробље уз врло велико саучешће од стране пријатеља и поштоваоца из целе околине као: Добрице, Самоша, Фердина, Неузине, Маргитице, Црепаје и др, те на чему се у име целе ожалошћене породице најлепше како господи свештеницима маргитичком и фердинском Вујићу и Дејановићу и господи учитељима из околице, тако и свакоме присутном, што дођоше да последњу почаст учине — искрено захваљујем

У Црепаји, 3 (16) октобра 1907.

У име целе породице:
Јоца Илијевић,
1—1 брат.

Српска штампарија дра Светозара Милеттића у Новом Саду.